

in zichzelf zóó ik mensch haar te wereld heeft natuurlijke wijze opgevaren enz. de. Maar zelfs eemt. Met alle het geval. De vaarding daar- ere verlichting rlei verlichting iet als wel een de Schrift. Er zich door geen derscheiden en d zij wel gees- seerde over- iftkennis hangt ere verlichting, kennis van den telktualistisch moedsbeweging rftkennis van ite is persona- eeft en deelt e de algemeen fs steunen. Het de kwantitatief pvangt dan de

r de Schrift is ak genoegzaam verstandelijk te

zoo uit: „ge- en, dat de din- deden“ (art. 5, cheiden worden de gemeen- eligen Geestes door den Geest helderheid der d ontvangt. En rjdt, hoe meer De Schrift kan zijn kennis-on- an den enkelen aan de kerk de doorgaande voor de Schrift e eeuwen heen, die verlichting ook middellijk helpt hem, die unen de leden ppeijke verlich- llijk plaats. d illustreeren n den sterren- er nieuwe won- tren de sterren zamerhand tot e duizend jaren zichtsvermogen et sterk genoeg men nu waar n ander bij de hem ook leert rlt de sterren er dan hij voor hij wordt hel-

middel van de Geestes word erder of beter: de Schrift.

ad der eeuwen.

t laatst worden or de Schrift?

or onvolmaakt d ook de ver- men zijn.

dagen een vol ij ook een vol-

zy die levens verandert wot-

den, zal hun kennis van de Schrift ten deele zijn.

Gelijk de ziel eerst volkomen geheiligd wordt in het oogenblik, dat zij uit het lichaam gescheiden naar Jezus opvaart, zoo zal ook de helderheid der Schrift als zoodanig eerst door de kerk volkomen gezien worden, als alles wat ten deele is, wordt teniet gedaan.

Maar dan heeft de Schrift ook haar roeping vervuld.

Tot mijn spijl moet ik hier eindigen.

De redactionele regel wil het zoo.

Voor een reeks hoofdartikelen is vijf als het maximum gesteld.

En natuurlijk moet ik wel het voorbeeld geven dit getal niet te overschrijden.

Dit slotartikel langer maken durf ik ook niet.

Toch blijven er bij alle beperking, welke wij ons hebben opgelegd, nog belangrijke punten ter bespreking over.

Ik heb daarom besloten die in de rubriek „Kerkelijk Leven“ te behandelen.

Daarin wordt onze artikelenreeks wel niet voortgezet.

Maar in enkele losse artikelen hoop ik nog eenige vragen de duidelijkheid der Schrift betreffende aan de orde te stellen.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Recht en genade.

..... en dat de schuld zou betaald worden
..... en de schuld hem kwijtgescheld den
Matth. 18, 23, 27.

De Koning in de gelijkenis staat tegenover zijn ontrouwen dienstknecht eerst op het standpunt van het absolute recht.

Hij heeft op zijn allerminst tienduizend talenten te vorderen.

En van dien eisch laat hij tittel noch jota vallen. Dat de schuldenaar niets heeft om te betalen is voor dezen wel zeer bedroevend.

Maar onvermogen door eigen schuld kan het recht niet te niet doen.

Uit het niet-kunnen mag men nimmer besluiten tot het niet-behoeven.

Deze vorstelijke Crediteur doet geen onrecht.

Evenmin doet God onrecht als Hij in Zijn wet van den mensch eischt wat deze niet doen kan, want God heeft hem alzo geschapen, dat hij dat kon doen, maar de mensch heeft zichzelf door moedwillige ongehoorzaamheid van die gaven beroofd.

Het geschonden recht vraagt echter om straf.

Daarom geeft de Koning in de gelijkenis bevel, naar het schuldrecht dier tijden, den schuldenaar met vrouw en kinderen, met have en huisraad te verkoopen, ofschoon hij wel voorziet, dat daarmee de tienduizend talenten in de verste verte niet gedekt zullen worden.

Maar hij wil, dat het recht zijn loop hebbe. Daar is hij Koning voor.

Ook de hemelsche Koning eischt, dat de schuld zal betaald worden.

En die eisch is gegrond niet in menschelijk, maar in goddelijk recht.

Geen tittel of jota kan daarvan worden losgelaten, want de gerechtigheid kent alleen vol-doening.

Doch de schuldenaar in de gelijkenis, ofschoon hij niets had om te betalen, kon toch nog iets van zijn onmetelijk debet laten afboeken, zij het al door met de zijnen in slavernij te gaan.

Doch voor den zondigen mensch staat geen andere weg open dan die der straf.

De zonde, die tegen den allerhoogsten Majesteit Gods gedaan is, moet ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worden.

Voor de vierschaar van den hemelschen Rechter kan noch mag een ander vonnis geveld, want de onmetelijke schuld eischt een onmetelijke straf.

Als een smeekeling werpt de strafwaardige schuldenaar, over wien Jezus sprak, zich voor zijn Koning neder.

Hij roept diens mededoogen over zich in.

Hij doet een beroep op zijn lankmoedigheid.

In zijn angst stelt hij het voor alsof het maar een quaestie van tijd is.

Laat de vorst geduld hebben, en hij zal alles betalen.

Dit laatste was natuurlijk een onmogelijk te vervullen belofte.

De Koning gaat er ook niet op in, wel wetende, dat er toch nood iets van terecht komen zou.

Er zijn geen menschen overvloediger in beloften dan juist degenen, die in geldelijke moeilijkheden zitten.

Daar ligt ook wel een aanwijzing ten opzichte van geestelijke dingen in.

De mensch beproeft het zoo lang en zoo gaarne met zichzelf.

Ook de zondaar, tegenover den eisch der hemelsche gerechtigheid, tracht nog telkens door eigen verdienste te betalen en ijdele beloften van betering des levens af te leggen.

En alleen als hij zijn ellende recht leert kennen, besamt hij het, dat hij de schuld nog dagelijks meerder maakt en geen penning heeft om te voldoen.

„En de heer van dezen dienstknecht, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen, en de schuld hem kwijtgescholden.“

De Koning had eerst aan den absoluten eisch van het onkreukbaar recht voldaan. Maar als zijn hart gaat meespreken krijgt hij diep medelijden met den armen schuldenaar, die daar als smeekeling aan zijn voeten ligt.

Hij geeft aanstonds gehoor aan de stem daarbinnen, die voor genade pleit.

En nu zijn liefde ontgloeid is in barmhartigheid, nu doet hij ook geen half werk.

Niet alleen bewaart hij den man en zijn gezin voor de schande der slavernij, maar hij scheldt hem ook de schuld kwijt.

Stel u dat eens voor: door een rekening van minstens vijf en twintig miljoen gulden wordt een streep gehaald.

Met verbazing, met ontroering zal de schuldenaar het aangehoord hebben.

Vrij van banden.

Vrij van schuld.

Toch is deze Koning met zijn groote barmhartigheid slechts een zwak schaduwbeeld van uw hemelschen Ontfermer als hij u de mateloze schuld der zonde vergeeft.

Zijn wij met onze zware schuld tot Hem gegaan om nedervallende voor Zijn rechterstoel Hem te aanbidden?

Dan hebben we niet gezegd: Heere, wees lankmoedig over mij en ik zal U alles betalen. Maar we hebben dan een beroep gedaan op Zijn genade en barmhartigheid.

Dan hebben we ook ervaren hoe die groote Koning innerlijk met barmhartigheid bewogen is.

En het is ook voor ons waar gebleken: Ontslagen, en de schuld kwijtgescholden.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

In de Donaulanden.

Hoe te oordeelen over het Calvinisme in Hongarije? II.

XVI.

Wie dan ook meent, dat hij de theologische richtingen, welke in ons land zich scherp afteekenen, in Hongarije en de omliggende landen kan terugvinden, tast mis.

Daarom kunnen wij ook niet instemmen met wat Ds van Hoogenhuijze in „De Nederlander“ van 31 October j.l. naar aanleiding van samenkomsten, welke hij in Boedapest en Debreczin heeft bijgewoond, schrijft:

Het is van belang met de Hongaarsche kerken eens in nadere aaustraking te komen, dan ziet men dat het wel iets anders is dan men zich hier in Holland denkt. Men doet het wel voorkomen alsof de gereformeerde kerk in Hongarije de gelijke is van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Dr. Kuiper en in navolging van hem vele latere Gereformeerden hebben die gedachte, door het contact dat zij met Hongarije hebben gezocht en gekregen, ingang doen vinden.

De Gereformeerde kerk in Hongarije echter is meer te vergelijken met onze Hervormde kerk. Daar zijn zoowel als in onze kerk confessionneelen, ethischen en modernen.

De Hongaarsche modernen zijn echter niet zoo radicaal als bij ons. Zij zijn meer conservatief, nationaal, chauvinistisch, zij hechten aan de traditie, aan het Protestantisme van de Hervorming, al gaan hun eigen gedachten dan ook meer in kritische richting. En nu vraagt men in de Gereformeerde kerk in Hongarije niet zoozeer naar de belijdenis, naar de dogma's die iemand heeft, dan wel of hij een eerlijk man is. En zoo werken allen broederlijk samen tot den opbouw der kerk.

De Gezangenkwestie is in de Gereformeerde kerk in Hongarije onbekend. De bisschop van het Gereformeerde Debrecen was de voorzitter van de commissie, die een nieuw gezangboek met meerdere liederen er in zou samenstellen. Zelfs in Debrecen, de bij uitstek orthodoxe universiteit, is de slang-orthodoxie van Assen, zoo vertelde ons Professor Antal, onbekend.

Blijkbaar heeft Ds van Hoogenhuijze dus zijn licht opgestoken bij Prof. Antal, een man, die in Hongarije tot de uitzonderingen kan worden gerekend.

Prof. Antal is uitgesproken modern. Hij was gehuwd met de dochter van den Nederlandschen modernist, prof. Opzoomer en is daardoor meer toegankelijk geworden voor de beginselen der modernistische theologie, gelijk die zich in ons vaderland heeft ontwikkeld, dan wie ook. Hij staat

daarin onder zijn landgenooten vrijwel alleen en kan zijn beginselen onder eigen volk niet nitleven. Beproeft hij dat, dan zou hij zeker niet voor de hooge positie berekend zijn, welke hij thans bekleedt. Om den Hongaren een Hongaar te blijven moet hij in zijn modernistisch water wel wat Gereformeerden wijn doen. Of de uitdrukking „slang-orthodoxie van Assen“, welke niet geheel aan hatelijkheid gespoend is, van prof. Antal zelf afkomstig is, dan wel een vrije vertaling van Ds van Hoogenhuijze, kunnen wij niet nitmaken. In elk geval is prof. Antal in zijn modernisme, gelijk anderen in hun Calvinisme aan Nederland georiënteerd. Wij hebben behalve met de laatste ook met zulken gesproken, wien alle oriëntering aan ons land onthrak. En op grond daarvan kunnen wij verzekeren, dat het verwarrend moet werken, indien men met Ds van H. verklaart: „Daar zijn zoowel als in onze Kerk confessionneelen, ethischen en modernen“. Deze Hollandsche etiketten deugen voor Hongarije niet. De toestand is daar volslagen anders. En nu lijkt het wel verhelderend als men parallellen trekt tusschen Hongarije en ons land, maar dat blijft toch altijd gevaarlijk. Door zoo haastig vergelijkingen te maken, sluit men zijn geest af voor het eigensoortige, dat de Hongaarsche kerkelijke toestanden kenmerkt.

Wij willen echter die toestanden ook weer niet te gunstig voor het Calvinisme voorstellen. Gaat de vergelijking van de Gereformeerde Kerk in Hongarije met de Ned. Herv. Kerk, gelijk Ds v. H. die wilde treffen niet op — reeds hierom niet, wijl op de laatste Hongaarsche Synode ernstig werd beraadslaagd over het oefenen van leertucht en dat niet, omdat het op het partijprogramma van eenige kerkelijke richting staat, maar omdat men het noodig vond zich daarover te bezinnen — wij zullen er ons ook voor wachten om de Hongaarsche kerk krachtens zekere annexatiemethode voor onze Gereformeerde Kerken op te eischen. Meer dan eens hebben wij op het aanmerkelijke verschil tusschen die beide in de voorafgaande artikelen gewezen. Ook gelooven wij niet, dat het Calvinisme er daar precies zoo voorstaat als een zestig jaar geleden hier. Wij kunnen het niet anders zien of het Calvinistische fundament is er niet zoo duidelijk onder het volk meer zichtbaar als destijds in ons vaderland.

Men zal met interesse gelezen hebben de artikelen, welke prof. Sebestyen voor eenigen tijd in ons blad geschreven heeft over de moeder in Israël te Kopacz. Toch zal men wel bij zichzelf hebben opgemerkt, dat er wel eenig verschil bestaat tusschen haar en Pietje Baltus, de eenvoudige vrouw, die voor het leven van Dr. Kuiper van zoo ingrijpende beteekenis is geweest. Ik ben er van overtuigd, dat er meer van zulke geestelijke moeders in Hongarije zijn, waarvan bijzondere kracht uitgaat. Maar Pietje Baltus was in zeker opzicht onder het vrome volk hier te lande geen bijzonder, maar een gewoon verschijnsel. Zij moge zich door haar eigenaardige manieren hebben onderscheiden, er waren er duizenden en tienduizenden, die dachten als zij en ook even vasthoudend waren als zij.

Die breede ondergrond van hen, die goed in de Gereformeerde waarheid onderloog zijn, die den bijbel schier van buiten kennen, die voedsel zoeken bij oude schrijvers, waar schrijvers van den nieuweren tijd afwijken, mist men thans in Hongarije, als ik juist zie.

Hoe komt dat?

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Kunnen we met leden van de „Geref. Kerken in nieuw verband“ samenwerken in Evangelisatie-arbeid?

Deze vraag van W. te A. had ik reeds in portefeuille, toen ik de vorige week schreef, er geen meer in voorraad te hebben.

Ik schreef zoo, omdat ik oordeelde haar beantwoording moeilijk onder den titel „Geestelijke Adviezen“ te kunnen thuis brengen.

Ik denk er nog zoo over.

Maar uit overweging, dat er in of achter de vraag toch ook een geestelijk element schuilt, en dat ze in elk geval niet on-geestelijk is, besloot ik haar hier toch maar te behandelen.

Ik kan me voorstellen, dat men in grotere plaatsen, waar een kring van broeders of zusters, met wie men, eer er scheuring kwam, in de Evangelisatie samenwerkte, voor deze pijnlijke vraag kan komen te staan.

Kan — zeg ik.

Want het kan niet, waar, zooals gewoonlijk het geval is, wie toegelaten zal kunnen worden tot deelneming aan het Evangelisatie-werk, lid moet zijn van de gereformeerde kerk ter plaats; en evenmin waar men — een bepaling, die men nog wel eens aantreft in onze groote steden met haar randkerken — daarvoor lid moet zijn „eener geref. kerk“.

Want ook in laatste geval is met die gereformeerde kerk toch wel altoos bedoeld de algemeene, althans zoo de bepaling dateert van vóór de scheuring.

Doch overal — de plaatsen zullen wel niet talrijk zijn — waar er voor de medewerking géén